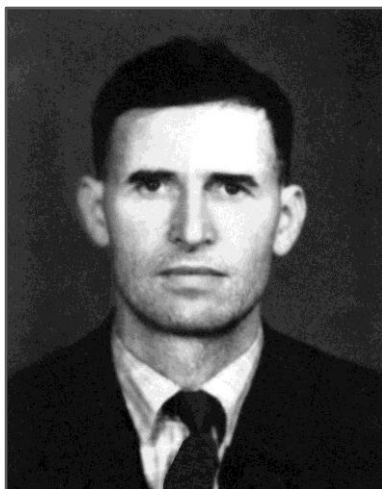

NICULAI VALENCIUC – O AMINTIRE
21.11.1925 – 5.11.2006

Omul n-ar trebui să îmbătrânească și să moară. Nu e drept după atâta trudă pe spirala evoluției. Nu e drept să închidă ochii în care a lucit o clipă speranța unui vis.

Nu credeam că ajung să scriu despre omul Nicolai Valenciu, la trecut. Nu-mi vine să cred că este mistuit de neființă. Timp de 46 de ani, aproape zi de zi, umăr la umăr, am deschis împreună dis de dimineață ușa laboratorului de zoologie. Toți acești ani am lucrat în același laborator de la parterul Facultății de Biologie. Lucram adesea până noaptea târziu mai ales în perioada pregătirii tezelor de doctorat. Nu știam ce-i oboseala, iar el, cu o inegalabilă ascuțime a minții descifra formule de statistică matematică, făcea interpretări științifice care mă uimeau. Aceeași sprinteneală a minții l-a însoțit până în ultimele zile ale existenței sale.

Cu puțin înainte de a pleca în lumea tăcerii și frigului stelar i-am stat alături, mi-a povestit o întâmplare din anii copilăriei sale și am intitulat-o „De ce plângi mama Aglaie”. Își aducea aminte de lacrimile mamei care, săracă fiind, avea numai 6 lei în buzunar s-a dus la biserică pentru spovedanie. La sfârșit i-a dat preotului 3 lei. Preotul i-a reproșat că suma este prea mică. Mama Aglaia, plângând i-a spus că mai are 3 lei dar îi păstrează pentru a cumpăra chibrituri. Câtă sensibilitate am descifrat în această aducere aminte. Sensibilitatea trăirilor l-a însoțit toată viața.

Stând mai mult timp la capătul patului celui bolnav am observat că obosește povestind. După câteva zile când am revenit să-l văd din nou, m-a rugat să-i prind capul cu palmele pentru că așa simte o alinare a durerilor chinuitoare. Mi-a mărturisit că are dureri greu de suportat. Mi-am dat seama că flacăra vieții i se stinge încet și pâlpaie din ce în ce mai firav. Obosea după ce pronunța două cuvinte. Ce puteam să fac în asemenea momente întrevăzându-i sfârșitul, decât să-l rog pe bunul Dumnezeu să-i astâmpere durerile și să-l primească în lumea păcii veșnice, lumea de dincolo de nori.

I-am fost un apropiat și i-am cunoscut, în ultimii ani, și suferințele. Era un luptător învâțat cu lipsuri. Trecuseră prin secetă, foamete, război, îndurase multe de-a lungul anilor. Boala o purta la bătrânețe cu demnitate, dar în ultimii ani pașii îi erau tot mai șovăielnici.

Curgerea timpului împărțită în zile și luni, anotimpuri și ani, muncă și zbatere, flori și zăpezi, bucurie și suferință au săpat în chipul său o noblețe senină.

Amintirile îmi vin în valuri și cele mai multe din ele sunt învăluite într-o dulce dar tristă lumină pentru că aparțin trecutului. Ele răsar din anii tinereții, ai cutezanței, ai optimismului și voiniciei.

Profesorul îmi povestea odată despre unele episoade ale războiului al II-lea mondial, suferințele îndurate și refugiul de care a avut parte. Îmi zugrăvea foarte plastic imaginea soldaților uciși, rămași pe câmpul de luptă, cu părul bătut de vânt între peticele de zăpadă de pe dealurile moldave.

Alteori îmi povestea cum, pe vremea aceea, la sărbătorile de Crăciun, în satul său, colindele cântau: Moș Crăciune, Moș Crăciune, dacă vii și pe la noi, te rugăm frumos bătrâne adu-l pe tata din război.

În numeroasele deplasări făcute în peșteri pentru a cunoaște viața liliecilor am putut cunoaște și cercetătorul înflăcărat permanent cu întrebări și nemulțumit de frânturile de răspunsuri, dar și pe liricul și duiosul poet al naturii, al florilor, iubitor al oamenilor simpli de la țară.

Intr-o seară de vară, la o peșteră din Dobrogea (Târgușor) am rămas să dormim la intrarea ei. Undeva la o mică depărtare se auzeau glasurile ciobanilor de la o stână îndemnând oile la strungă. Auzindu-le unele expresii, profesorul Valenciuc a tresărit și îmi zice cu emoție în glas: „ciobanii sunt din ținutul Moldovei de Nord, din ținutul copilăriei mele”. La lumina zilei următoare ne-am apropiat de stână și cele gândite s-au dovedit a fi adevăruri. Câtă sensibilitate se ascundea în acest om.

Am colindat, pentru studii, la multe peșteri. Cele mai multe drumuri le-am făcut la Peștera Liliecilor din Munții Rarău. Iarna eram stăpânii absoluți ai cabanei și singurii ce înotam prin zăpadă spre adăpostul liliecilor. După terminarea observațiilor, la coborârea muntelui, spre gară, alunecam cu iuțeală pe schiuri și nu rareori cădeam, cu icneli, în zăpada diafană.

Anii au trecut iar drumurile către sălașurile liliecilor s-au rărit. Pasiunea profesorului pentru lilieci și muntele Rarău a rămas mereu vie. După un interval de aproape 40 de ani, prin 2001, la o vreme rece de toamnă împreună cu tinerii clubului Speo Bucovina din Suceava a urcat, din nou muntele, spre casa liliecilor. Furat de frumusețea peisajului și îmbătat de rășina muntelui s-a rătăcit de grup și a trebuit să petreacă o noapte în singurătatea pădurii. Încercările prin care a trecut, gândurile care l-au frământat, teama de necunoscut și de întuneric au fost relatate într-o publicație din care extragem ”.....îmi sprijin fruntea de mâini lăsând aerul expirat să-mi încălzească un pic genunchii și mâinile. Dorm pe bucățele de timp, îmi este frig, fac gimnastică. Picăturile de rouă scurse de pe razele stelelor au căzut și în drumul lor către pământ s-au pulverizat poposind pe frunze, pe ierburi, pe pietre, peste toată pădurea, și peste mine. ce uluitoare simfonii de murmure sunt închinare cerului și stelelor”.

Niculai Valenciuc s-a născut în 21 noiembrie 1925 în Stiubienii Săvenilor, ținutul Dorohoiului, într-o familie de oameni gospodari. Tata, Iorgu – țaran iubitor de cai era slujitor al pământului, mama Aglaia (neștiutoare de carte), gospodină și mamă vrednică. Niculai (în familie Mitruț) este cel de-al doilea fiu, având încă doi frați și o soră.

Școala elementară a urmat-o în satul natal, fiind răsplătit în fiecare an cu premiul I. După absolvirea școlii elementare trăia o dilemă tulburătoare. La ce-i bun premiul (îmi mărturisea el, cândva), dacă nu pot merge mai departe din cauza sărăciei, la o școală superioară. La îndemnul mamei și rugămintea ei către soț, dar și la sfaturile învățătorului din sat a mers la concursul pentru a intra la Școala Normală din Sindriceni. Bani de cheltuielă au fost asigurați de chirurgul șef (Galan) de la Spitalul din Săveni, care l-a scutit de taxa de spitalizare pentru operația unei bube la picior. Chirurgul rămăsese foarte impresionat, într-o discuție, de cunoștințele generale ale pacientului său.

La concursul de la Școala normală (cinci pe un loc) Niculai Valenciuc a fost primul pe lista celor reușiți. Bucuria a fost mare și a luat hotărârea ca cei peste 40 de km de drum până acasă să-i facă pe jos ca să economisească banii. A trecut prin Dorohoi unde a cumpărat o pâine și o bucățică de brânză, le-a pus în bocceluța făcută de mama sa dintr-un prosop prins cu două sfori la capete, ca să-l poată pune pe umeri ca un rucsac. Bocancii i-a legat între ei cu șireturile și i-a pus pe umeri. Cu tălpile goale, a zburat către casă. A trecut prin Broscăuți și când a ajuns pe culmea dealului dinspre Vorniceni a zărit satul oglindindu-se în apa iazului din vecinătate. Ajuns acasă, a fost veselie mare, Mitruț reușise la concurs primul și primea și bursă. Mama a ridicat o mână către obraz, pe chipul ei s-au întâlnit deodată zâmbetul, nedumerirea, durerea, bucuria. Si-a șters lacrimile cu dosul palmelor, așa cum fac doar copiii.

La Școala normală a învățat carte, a învățat să cânte la vioară, a învățat să cultive ogrorul și a învățat cum trebuie să se apropie de sufletul copiilor - flori care se deschid sub privirea blândă a dascălului.

După absolvirea Școlii normale (1947) a funcționat ca învățător în satul natal și apoi într-un sat apropiat Negreni. Alături de școlarizarea elevilor a realizat și alfabetizarea celor fără știință de carte. Învățătura de la școala Sendriceni l-a ajutat să organizeze sărbători cu cântece și dansuri atât de necesare pentru bieții țărani care trecuse prin război și foamea cumplită din anii 1946-1947.

Ambiția ce l-a caracterizat a făcut a nu se împăca cu condiția învățătorului de la țară și a luat drumul spre Alma Mater a Iașului, unde a devenit student la facultatea de Științe Naturale a Universității „Al.I.Cuza”. Perioada de studenție (1951-1955) a reprezentat o permanentă provocare pentru învățătură fiind răsplătit cu bursă republicană.

La absolvire (1955) este reținut să lucreze în învățământul superior, mai întâi ca ghid custode la Muzeul de Istorie Naturală și după scurt timp este transferat să lucreze la Catedra de Zoologie a Facultății de Biologie. A trecut prin toate treptele didactice: asistent (1960), lector (1965, conferențiar (1972), profesor (1990).

Profesorul Niculai Valenciuc a ilustrat cu măiestrie didactică disciplinele de Zoologie Vertebrate, Parazitologie, Biogeografie, Ecologie, Metodica predării biologiei. A elaborat materiale didactice, cursuri și lucrări practice care sunt folosite și astăzi de către studenți. Calitățile didactice și meritele științifice au fost recunoscute și i s-a acordat titlul de profesor emerit.

Activitatea științifică s-a concretizat în peste 120 lucrări publicate în reviste din țară și străinătate. Cele mai multe cuprind studii științifice din viața chiropterelor (lilieci), devenind o mare autoritate națională și internațională. A fost membru al Societății Internaționale de Chiropterologie. Cartea – monografie despre lilieci a primit premiul Academiei Române, când profesorul avea 80 de ani.

În calitate sa de conducător de doctorat – specializarea zoologie, a contribuit din plin la realizarea de doctori în științele naturii. Avea o răbdare fenomenală, controla fiecare cuvânt, fiecare idee. La unul din doctoranzi văzând volumul mare de muncă dar neplăcându-i ordinea și comentariile științifice, a refăcut întreaga teză care a căpătat o cu totul altă formă. Doctorandul respectiv spune atunci „ Domnule profesor, în aceste condiții cred că eu trebuie să vă fac referatul pentru prezentarea tezei”. Meticulos până la sacrificiu, nu lăsa în suspensie chestiunile neclare. Uita uneori să meargă acasă la prânz, și abia către seară când cei ai casei se alarmau el o pornea ușurel, pe stradă, nu se uita la nimeni, era absorbit în continuare de preocupările din laborator, părea un visător.

Un număr de ani (1992-2000) a fost și director al Muzeului de Istorie Naturală, unde a vegheat la păstrarea și îmbogățirea colecțiilor și la menținerea prestigiului acestui vechi lăcaș de cultură. El a fost directorul care a luptat ca muzeul să rămână un atestat de vechime și noblețe, o cetate la care au slujit figuri ilustre.

Profesorul naturalist Niculai Valenciuc, fire visătoare, frământat mereu de sentimentul dragostei pentru natură și oameni, a scris un volum de versuri „Gânduri neliniștite” (2002). Poetul naturalist era legat de versurile populare de dragoste, de glasurile iubirii, de o poetică a doinei și de a plăcerii de a ritma propriile dureri, într-o formă deosebită, aceea a unei primordiale chemări.

Poeziile poetului Niculai Valenciuc sunt adevărate sărbători ale rostirii sufletului, ele alunecă, foarte adesea, în domeniul fanteziei împletită cu realitatea.

La toate întâlnirile noastre: sesiuni științifice, simpozioane, omagieri, așteptam ca în final să intervină lirica poetului biolog.

Niculai Valenciuc n-a dușmănit pe nimeni și n-a practicat ura. Intervenea cu tact în aplanarea neînțelegerilor dintre colegi și era ascultat. Avea un simț al relațiilor interumane.

Profesorul Niculai Valenciuc a aparținut acelor creatori modești și tăcuți care a sacrificat mereu micile victorii, bucuria imediată a zilelor trecătoare, pentru un scop și anume – slujirea științei vieții, cântarea frumosului, visarea către armonie.

Pentru cei care l-am cunoscut, profesorul Niculai Valenciuc rămâne deopotrivă pedagogul neîntrecut dar și poetul visător ce a trăit într-o lume aparte inundată de cântecele de ciocârlie, dangăt de clopote, flori de iasomie, țărani cu mâinile crăpate de munca câmpului, tinere purtând ulciorul cu apă, dar și de lilieci aripați brăzdând cerul nopților de vară la lumina rece a stelelor, una din aceste stele fiindu-i casă acum.

15.02.2007

Prof. Dr. Ion Iordache